

UNA POETA QUE ESCRIU NOVEL·LES

Isidor Cònsul

Maria Àngels Anglada, *Retalls de la vida a Grècia i a Roma*. Empúries. Barcelona, 1997 - Maria Àngels Anglada, *Quadern d'Aram*. Columna, Barcelona, 1997 - *Les germanes de Safo. Antologia de poetes hel·lenístiques*. Introducció, traducció i notes de Maria Àngels Anglada. Edicions de La Magrana. Barcelona, 1997.

Com les accions més rendibles a la borsa, els llibres de Maria Àngels Anglada conformen una obra que cotitza cada dia més a l'alça en el complex tramut d'interessos de la literatura catalana. En l'autora, però, en comptes d'envanir-la, el procés de maduració ha anat afinant la lucidesa d'un esguard atent i afable, plàcid i agud alhora, que s'ha acostumat a mirar, aquests darrers anys, en una doble direcció: el de la talaia sobre el món grecollatí i l'antiguitat clàssica, que és el seu àmbit segurament més essencial, i nous espais oberts a una sensibilitat solidària amb el món contemporani que li ha tocat de viure i compartir.

De l'Empordà estant, amb el cor badat als blaus de la Mediterrània i el cap atent als estralls de la tramuntana, la literatura de Maria Àngels Anglada no ha deixat mai de viatjar per illes d'intensitat mítica, geografies que avalen allò que encara som i indrets que han estat el bressol i la referència constant de la cultura occidental. Aquesta particular dimensió de l'esperit la va dur, l'any 1983, a divulgar la joia i les ombres de les poetes hel·lenístiques en l'antologia *Les germanes de Safo* (que ara, revisada i augmentada, ha estat feliçment recuperada per la col·lecció de clàssics de La Magrana); a escriure *Sandàlies d'escuma*, una bella novel·la que protagonitza Glauc de Quiós, una hipotètica poeta dels segle III, abans de Crist; a passejar el lector entre els versos i les ciutats italianes de *Paisatge amb poetes* (1988), i a repetir l'experiència en el volum *Paradís amb poetes* (1993), entre els noms més entranyables de la poesia grega. I fora d'excepcions, que també hi són, s'ha encarat a construir ficcions modernes acotxades en la mateixa geografia d'illes gregues, oliverars de plata i móns de silenci com la joia breu de la novel·la *Artemísia* (1989) i algunes narracions aplegades a *La daurada parmèlia i altres contes* (1991).

Amb *El violí d'Auschwitz*, l'any 1994, alguna cosa començà a canviar en la narrativa de Maria Àngels Anglada, atorgant-li d'entrada nous guanys d'intensitat. Els

devots hi van reconèixer aquella flaca pel poderós misteri de la música que respiraven títols anteriors, des de *Viola d'amore* (1983) fins a l'esmentada *Artemísia*, però la nova novel·la entrava en un altre món, en la vergonya del genocidi jueu, i situava el lector en el voraviu d'una bella i corprenedora història, de les que potser només poden escriure els poetes quan fan de novel·listes. El text breu i tallant d' *El violí d'Auschwitz* reflectia una nova girada en la sensibilitat d'aquesta escriptora vigatana a qui la vida va dur a canviar les boires d'Osona per la plana riallera de la sardana que s'obre vora serrats i arran de mar.

UNA DOBLE CONTINUÏTAT

La doble direcció d'aquest esguard lluminós s'ha tornat a fer evident en les novetats d'aquesta tardor: *Retalls de la vida a Grècia i a Roma*, i *Quadern d'Aram*. La primera encaixa en el mosaic de divulgació del món antic que té *Les germanes de Safo* com a tessella iniciàtica, mentre que la segona, *Quadern d'Aram*, una novel·la centrada sobre el genocidi armeni, s'afilera en una línia de continuïtat iniciada per la intensitat meravellada d'*El violí d'Auschwitz*.

Els *Retalls de la vida a Grècia i a Roma* són fruit de la tenacitat pedagògica de Maria Àngels Anglada i d'una flaca personal que malda per acostar al lector actual els girs de la vida quotidiana de l'antiguitat clàssica, i ja n'havia donat un tast a *Les germanes de Safo* quan va dibuixar el tercer apartat de l'antologia com un desplegament temàtic de la vida de cada dia de les dones a la Grècia antiga. Ara, amb una estratègia similar que consisteix a donar la paraula als protagonistes, Maria Àngels Anglada ha remenat el fons de la pròpia experiència lectora, ha triat els textos més adients des d'una perspectiva pedagògica i els presenta, falcats per una nota introductòria, a la curiositat del lector: Pal·ladi, Plini el Jove, Ovidi, Horaci i Plaute formen el quintet dels autors llatins, mentre que alguns epigramistes de "L'Antologia Palatina", Herodes, Xenofont, Lisias i Homer s'afilieren en l'equip dels grecs. El conjunt floreix amb la diversitat plural de cada dia, i els retalls apedacen la realitat de l'amor i de les malalties, els plets i les feines del camp, la gastronomia i els lleures estovats que fan més passadora la vida ... Una antologia rodona.

TERRA PORPRA D'ARMÈNIA

La memòria històrica és feble amb els pobles petits i Turquia n'és tan conscient que s'ha especialitzat a espremer tot el suc de la impunitat que li atorga la conjuntura d'una situació geopolítica privilegiada. Per la seva funció de coixí, la península d'Anatòlia s'ha convertit en frontera de confort entre Europa i el món àrab, i, en els anys de la Guerra Freda es dreçà com una torre de guaita des d'on Occident controlava l'antiga URSS. Aquestes raons d'estratègia geogràfica han permès a Turquia cometre barbaritats com l'anihilament dels armenis, la invasió de Xipre, les atrocitats cometes amb els kurds i una manca absoluta de respecte pels drets humans. Segurs dels privilegis de la geopolítica, els governs turcs han actuat tot aquest segle per la via dels fets consumats i fent cada vegada com qui sent ploure davant de les protestes internacionals i les resolucions de l' ONU.

Entre 1915 i 1916, dins d'una espiral de tensions encetades el darrer terç del XIX, es produí un dels cops més sagnants en la història del genocidi del poble armeni, bona part del qual restava dins de l'imperi otomà. Es diu que n'assassinaren més d'un milió i mig, i els que pogueren, fugiren a refugiar-se a Jerevan i Ecmiadzin, la part d'Armènia de la Transcaucàsia russa. Sobre aquests fets, Maria Àngels Anglada ha escrit *Quadern d'Aram*, una novel·la breu i sòbria com totes les seves, que compta amb l'intens dramatisme de la història dels armenis, una eficaç funcionalitat narrativa i una capacitat de síntesi que sovint acostava la novel·la als territoris de la lírica. Un conjunt de solidesa que ajudarà, després d'*El violí d'Auschwitz*, que continuï pujant com l'escuma la cotització de Maria Àngels Anglada en borsa dels valors literaris.

Isidor Cònsul